

บทคัดย่อ

การศึกษาวិทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายและทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในคดีสิ่งแวดล้อม โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในคดีอื่นๆ และคดีต่างประเทศเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาระการพิสูจน์ เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยหรือแนวทางการตีความของศาลเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมให้ได้รับการเยียวยามากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้ตามกฎหมายในปัจจุบันกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 หรือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ก็ตาม ภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลยังคงตกอยู่กับฝ่ายโจทก์ ซึ่งมีข้อเสียหลายประการ กล่าวคือ โจทก์ต้องแบกรับภาระมากเกินไปในการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและผลที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่ศาลจะพิพากษาให้จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ ทั้งนี้เนื่องจาก ในการพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น กรณีพิสูจน์สารพิษในแหล่งน้ำ ที่ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ทำให้โจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อมที่มักเป็นชาวบ้านที่ได้รับความเสียหายและมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้ความเข้าใจทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมถึงข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน ศาล ฯลฯ ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการเปลี่ยนแปลงวิธีตีความของศาลรวมถึงการแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1. นำหลัก “ข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์” (Factual Presumption) ซึ่งมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 มีใจความสำคัญว่า กรณีมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว มาปรับใช้

2. นำทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งอธิบายว่าหากปรากฏว่าไม่มีการกระทำดังที่ถูกล่ามเอาไว้แล้ว ผลจะไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น แม้ผลอันหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเหตุหลายประการ ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุหนึ่งที่เกิดผลอันนั้นขึ้น จำเลยต้องรับผิดชอบ มาใช้เป็นทางออกในกรณีที่โจทก์มีภาระการพิสูจน์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับมาจากการกระทำของจำเลย หากพิสูจน์ได้ยากว่าใครกันแน่ที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายและมีผู้มีความเป็นไปได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายหลาย มาปรับใช้

3. นำหลัก Exclusive Knowledge หรือ หลักข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายใดแต่เพียงฝ่ายเดียวควรจะให้คู่ความฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้น มาใช้ในการแบ่งเบาภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของโจทก์

4. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ในคดีสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะ โดยบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ว่า “ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกระบวนการที่ก่อให้เกิดมลพิษ ส่วนประกอบของสารเคมีที่ก่อให้เกิดมลพิษ หรือประเด็นพิพาทอื่นใดซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น”

Abstract

The object of this thesis is to study laws and law theories relating with the burden of proof on causation in environmental cases. By comparing Thai laws in other in other cases with foreign cases only the part that is relevant to the burden of proof . In order to analyze an appropriate way to improve Thai environmental law and to find a proper interpretation of the court to protect an injured person to receive a suitable remedy.

The outcome of the study shows that the law enforcement in environmental trial no matter the filing is based on the Civil and Commercial , The Enhancement and Conservation of the National Environmental Quality Act B.E.2535 or Hazardous Substance Act B.E.2535 the burden of proof on causation lies on the plaintiff. This creates several drawbacks because it is difficult for the plaintiff to prove to the court that the damage is occurred by the act of the defendant. If the plaintiff is unable to show that, the court can not rule in favour of the plaintiff. It is difficult to prove the causation between the defendant act and the damage in environmental cases because mostly the fact has to be proved by scientific method. For instance, in order to find toxic chemical in contaminated water. It has to be done by the specialist and there is a cost for that. An injured person normally has no knowledge and has limited budget to proceed the trial. Therefore, he/she might not get any compensation if he/she won't continue the trial.

The author would like to suggest some solutions as follows;

1. Factual Presumption Principle should be applied in Environmental Cases. This principle can be found in the civil procedural Code section 84/1 stating that "In case that the law provides that Factual Presumption the benefit party has a burden to proof only factor required by the law".

2. Theory of Conditions should be applied in a case that the plaintiff has the burden of proof about the causation between the defendant 's act and the damage, it has to consider the possibility case by case.

3. Exclusive Knowledge principle should be applied. If the fact is known by one party only, that party has a burden to prove such fact. This will reduce the burden of proof on causation for the plaintiff.

4. The law should be revised and provides a burden of proof on causation in environmental cases in particular. The author suggests that the new law should state that "Some dispute have to prove fact about the processes that cause pollutions , chemical composition or other dispute. If the court convinces that such facts are known by the polluters, the burden to proof those fact are shifted to the polluters".